

Nr 216.

Av herr **Ericsson** i Sörsjön **m. fl.**, om viss ändring av grunderna för bidrag ur statens avdikningsanslag.

Nu gällande bestämmelser om bidrag ur statens avdikningsanslag ha erhållit sin utformning genom de av riksdagen år 1945 beslutade ändringarna. Tidigare gällde kungörelsen av år 1939, och enligt denna kunde bidrag beviljas till högst hälften av den godkända kostnaden för torrläggningar. Bidrag kunde dock — utom i fråga om undantagsfall — utgå endast under den förutsättningen, att kostnaden för ett torrläggningsföretag understeg eller högst uppgick till värdet av båtnaden. Enligt sistnämnda kungörelse tillämpades den metoden, att när kostnad och båtnad ansågos vara lika, utgick statsbidrag med 50 procent, medan i sådana fall, då kostnaden befanns lägre i förhållande till båtnaden, skulle en lägre bidragsprocent utgå. Ett ur ekonomisk synpunkt mindre gynnsamt torrläggningsföretag ansågs sålunda vara i större behov av understöd än ett i förenämnda hänseende mera gynnsamt sådant. Härav framgår att bidragsgivningen till avdikningen i överensstämmelse med innehållet i 1939 års kungörelse präglades av en genomgående anda av social innebörd, som framför allt visat sig vara av stor betydelse för områdena norrut inom landet, där behovet av torrläggning och nyodling varit störst. Emellertid visa tillgängliga uppgifter rörande den praktiska tillämpningen av bestämmelserna, att någon större skillnad i fråga om bidragstilldelning ej förekommit, eftersom medeltalet av de beviljade bidragen för hela landet utgör cirka 48 procent.

Genom de år 1945 genomförda författningsändringarna infördes nya principer för bidrag ur statens avdikningsanslag. Bidragen differentierades i så måtto, att i den lägre klassen skall bidrag utgå med $\frac{1}{3}$ och i den högre klassen med hälften av den godkända kostnaden. De fall, då den högre bidragsprocenten kan utgå, finnas angivna i 5 § andra stycket av bidragskungörelsen, vars ordalydelse är följande: »Är företaget av särskild betydelse ur allmän synpunkt, såsom att därigenom i avsevärd utsträckning beredes tillskottsjord för ofullständiga jordbruk, förbättrade levnadsvillkor för den jordbrukande befolkningen i orten eller eljest betingelser för jordbruksdriftens uppehållande i önskvärd omfattning, eller har företaget väsentligen till ändamål att avhjälpa skada, som förorsakats genom att vatten tilledes från andra torrläggingsområden, kan bidrag beviljas till hälften av den godkända kostnaden».

På grund av förenämnda stadgandens i viss mån oklara formulering ha olika tolkningar om innebörden av desamma förekommit, ehuru den prak-

tiska tillämpningen ej blivit aktuell förrän efter den 1 juli 1948, då beslutet om jordbruksrationaliseringen trädde i kraft, och detta av den anledningen, att ansökningar om bidrag före denna tid behandlades enligt bestämmelserna i den äldre bidragskungörelsen av år 1939. Sålunda har man på vissa håll utgått från att det högre bidraget skulle kunna beviljas, redan då torrlägningsföretaget medförde ett mera avsevärt tillskott av jord för ett enda ofullständigt jordbruk. I en promemoria till lantbruksstyrelsen den 22 maj 1949 har emellertid Kungl. Maj:t förklarat, att en dylik tolkning av bidragskungörelsens innebörd är oriktig. På grund härav har lantbruksstyrelsen lämnat lantbruksnämnderna besked om att det högre bidraget icke kan utgå, därest ej förbättringen genom torrläggning omfattar minst 6—8 ofullständiga jordbruk.

Tillämpningen av 1945 års bidragskungörelse enligt den av Kungl. Maj:t och lantbruksstyrelsen vedertagna tolkningen måste emellertid komma att medföra högst ogynnsamma verkningar, i vad det gäller de glest befolkade områdena inom landet. Tidigare ha väl regelmässigt till avdikningsföretag framför allt i de norra landskapen utgått 50 procent av godkända kostnader. Då nu i överensstämmelse med förenämnda fastställda tolkning det högre bidraget icke kan beviljas, därest icke ett avdikningsföretag omfattar minst 6—8 ofullständiga jordbruk, måste konsekvenserna härav bli, att inom områden med gles bebyggelse den lägre bidragsprocenten i regel kommer att utgå för de förbättringsarbeten, varom här är fråga. Det torde nämligen icke vara möjligt annat än i undantagsfall att i berörda områden av landet åstadkomma torrlägningsföretag med minst förenämnda antal innehavare av ofullständiga jordbruk såsom intressenter. Med kännedom om föreliggande förhållanden måste man nog utgå från att det övervägande antalet ansökningar om bidrag kommer att röra sig om företag, omfattande högst tre ofullständiga jordbruk. Vid 1948 års riksdag har visserligen fastslagits, att även bidrag till torrläggning borde utgöra ett led i en mera omfattande rationaliseringsverksamhet, och emot själva grundprincipen häri torde icke någon anmärkning kunna göras. Riktlinjerna härför innebära ju som bekant, att man från statsmakternas sida skall medverka till åstadkommande av jordbruk av sådan storlek och produktionsförmåga, att brukaren har möjlighet att utan subventionering av produkterna kunna tillgodogöra sig en varaktig och tillfredsställande försörjning. Uppenbart är emellertid att inom stora områden, framför allt i vad det gäller skogsbygderna i landet, föreligga i stort sett ringa förutsättningar att tillskapa dylika bärkraftiga jordbruk. Liksom hitintills får man nog räkna med att innehavarna av det stora antalet ofullständiga jordbruk som finnas även i fortsättningen för oöverskådlig tid framåt komma att vara i mycket stor utsträckning beroende av arbetsinkomster vid sidan av jordbruksdriften. Många äro dock självmant inriktade på att genom torrläggning och nyodling utöka den förut odlade arealen. Men såsom förut

framhållits, är det, framför allt på grund av den glesa bebyggelsen, ofta omöjligt att kunna sammanföra minst 6—8 ofullständiga jordbruk i ett så att säga sammanhängande torrlägningsföretag. Enligt undertecknades mening måste det betraktas såsom i hög grad otillfredsställande, att förutsättningen för erhållande av den högre bidragsprocenten skall vara beroende av huruvida i ett torrlägningsföretag kan ingå ett i förväg fastställt minsta antal delägare. I alla händelser innebär denna bestämmelse ett missgynnande av vissa innehavare av småbruk, som genom förbättringar av det slag, varom här är fråga, önska åstadkomma en förstärkning av egendomarna och vilkas ekonomiska förhållanden äro sådana, att behovet av största möjliga bidrag är synnerligen trängande. Såsom skäl för differentiering av bidragsprocenten på sätt, som i det föregående skildrats, har anförts, att tillkomsten av ett företag med ett större antal intressenter skulle stimuleras och påskyndas därigenom att i sådana fall en högre bidragsprocent kan påräknas. Detta förefaller emellertid något tvivelaktigt. Vid planeringen av torrlägningsföretag torde vederbörande förrättningsman kunna bilda sig en uppfattning om huruvida förutsättningar föreligga att få med ett större antal delägare i dessa företag, och därest möjlighet härtill förefinnes, synes icke tillkomsten härav behöva någon stimulans i form av högre bidragsprocent, i all synnerhet som väl ett företag omfattande ett flertal fastigheter, vilkas ägor gränsa intill varandra, ur ekonomisk synpunkt är förmånligare att sätta i gång än ett företag, omfattande endast från en till tre sådana. Med hänsyn härtill måste tillräcklig anledning föreligga till sådan ändring i bestämmelserna om statsbidrag till torrläggningar, att bidragsprocenten blir lika, oberoende av huruvida ett företag avser en eller flera intressenter.

Med hänvisning till vad ovan anförts tillåta vi oss vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning avseende sådan ändring i gällande kungörelse om bidrag ur statens avdikningsanslag, att samma bidragsprocent skall utgå till godkända torrlägningsföretag, oberoende av huruvida i dylikt företag ingå en eller flera delägare, samt sedan utredningen verkställt, för riksdagen framlägga det förslag, vartill densamma kan föranleda.

Stockholm den 25 januari 1950.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

Sigfrid Jonsson.

Lars Jonsson
i Haverö.

Erik W. Norén

Arvid Andersson
i Ryggestad.

P. L. Orgård.

Ivar Jansson
i Kalix.

Magnus Nilsson.
